

11. Мешков Н.И. Психолого-педагогические факторы академической успеваемости / Н.И. Мешков. – Саранск: Наука, 1991. – 96 с.
12. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців (Методичні та методологічні аспекти): навч. посібник / Кол. авторів. – К.: ІЗМН, 1997. – 216 с.
13. Пейсахов Н.М. Психологическая служба в вузах и проблема психологической службы вузов / Научн. ред. Н.М. Пейсахов. Самоуправления // Проблемы самоуправления в системе. – Казань: Изд-во КГУ, 1983. – С. 3-14.
14. Рубин Б. Студент глазами социолога / Б. Рубин, Ю. Колесников. – М.: Академия, 1980. – 142 с.
15. Семиченко В. Проблема педагогічного оцінювання / В. Семиченко, В. Заслужнюк // Рідна школа. – 2001. – № 7. – С. 3-9.
16. Хридина Н.Н. Современные методы педагогических исследований / Н.Н. Хридина // Профессиональное образование. – 2002. - №9. – С.42-47.
17. Якунин В.А. Педагогическая психология / В.А. Якунин. – СПб.: Питер, 1998. – 638 с.

УДК 37.018.1 : 316.356.2

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА МОЛОДОЇ СІМ'Ї

Штефан Л.А., професор

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

У статті визначено сутність і особливості соціально-педагогічної підтримки молоді сім'ї. Розкриваються особливості реалізації соціально-педагогічної підтримки сімей у ХХ ст. Визначаються механізми соціально-педагогічної підтримки молодих сімей в Україні ХХІ ст.
Ключові слова: соціальна підтримка, молода сім'я, соціально-педагогічна підтримка молоді сім'ї, батьківські школи, педагогічна культура молодих батьків, усвідомлене батьківство.

Штефан Л.А. СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДДЕРЖКА МОЛОДОЙ СЕМЬИ / Харьковский национальный педагогический университет им. Г.С. Сковороды, Украина.

В статье определена сущность и особенности социально-педагогической поддержки молодой семьи. Раскрываются особенности реализации социально-педагогической поддержки семей в ХХ в. Определяются механизмы социально-педагогической поддержки молодых семей в Украине ХХІ в.
Ключевые слова: социальная поддержка, молодая семья, социально-педагогическая поддержка молодой семьи, родительские школы, педагогическая культура молодых родителей, осознанное родительство.

Shtefan L.A. THE SOCIAL-PEDAGOGICAL SUPPORT OF YOUNG FAMILY / Kharkov national pedagogical university the name of G.S. Skovorody, Ukraine.

Essence and features of social-pedagogical support of young family are definite in the article. The features of realization of social-pedagogical support of families in the ХХ century are disclosed. Mechanisms of social-pedagogical support of young families in Ukraine are determined in the ХХІ century.
Key words: social support, young family, social-pedagogical support of young family, parental schools, pedagogical culture of young parents, realized parenthood.

Актуальність дослідження. Рівень розвитку цивілізованого суспільства визначається його економічним, політичним рівнями розвитку, а також і соціально-культурним рівнем ставлення до моральних цінностей. На сьогодні зміни та нестабільність, що спостерігаються в різних сферах суспільства, накладають відбиток на функціонування такого важливого інституту, як сім'я. Криза сім'ї проявляється через такі соціальні проблеми, як алкоголізм батьків, сімейне насильство, соціальне сирітство, малозабезпеченість сімей та ін. З метою знаходження шляхів виходу сім'ї із цього становища ми звернулися до історичного минулого нашої країни, щоб визначивши позитивні та негативні моменти тогочасного досвіду, не повертатися до цих помилок у сьогоденні.

Мета статті – проаналізувати особливості соціально-педагогічної підтримки молоді сім'ї у ХХ ст. – ХХІ ст.

На сьогодні не зустрічається чітко окресленого поняття «соціально-педагогічна підтримка сім'ї». У літературі ми знаходимо визначення «педагогічна підтримка» (Н. Крилова, О. Газман, І. Трубавіна), «соціальна підтримка» (Т. Андрієнко). Так, остання характеризується як «система заходів по наданню допомоги окремим категоріям громадян, які тимчасово опинилися у важкому економічному становищі,

шляхом надання їм необхідної інформації, фінансових засобів, навчання, пільг, захисту прав [11, 98]»; як «спеціальні заходи держави, спрямовані на забезпечення умов достатніх для існування окремих соціальних груп, сімей, осіб, які відчують труднощі у виконанні окремих функцій у процесі своєї життєдіяльності [13, 192]»; соціальну підтримку пов'язують з «емоційним та психологічним аспектами буття людини, що може включати в себе як психологічну допомогу, так і забезпечення соціального функціонування клієнта [14]». У розглянутих визначеннях можна побачити, що залежно від проблемних сфер функціонування сім'ї, підтримка реалізується в різних аспектах: економічному, правозахисному, інформаційному, психологічному.

Соціально-педагогічна підтримка характеризується як «соціально-педагогічна діяльність, спрямована на виявлення, визначення і розв'язання проблем клієнта з метою реалізації та захисту його прав [5, 29]».

У змісті концепції соціально-педагогічної роботи з сім'єю І. Трубавіна виділяє педагогічну підтримку сім'ї як одну з технологій реалізації соціально-педагогічної роботи, що має на меті «не допустити розпаду сім'ї, поглиблення її кризи [15, 94]». Тому підтримка має передбачати, з одного боку, дії, спрямовані на збереження цілісності сім'ї, а з іншого, заходи, щодо подолання неможливості сім'ї самостійно функціонувати в суспільстві та вирішувати власні проблеми (що саме і призводить до її кризи).

Соціально-педагогічна підтримка молодій сім'ї визначається нами як соціально-педагогічна діяльність, спрямована на визначення та вирішення проблем сім'ї з метою забезпечення її функціонування в суспільстві.

Розуміння сутності соціально-педагогічної підтримки молодій сім'ї вимагає визначення категорії «молода сім'я». Молода сім'я розуміється як подружжя, у якому вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років, або неповна сім'я, у якій мати (батько) віком до 35 років [6].

У літературних джерелах ми не зустрічали чіткого виділення серед сімей категорії «молода сім'я» на початку ХХ ст., проте ми можемо окреслити проблеми, які були властивими саме цій категорії, та напрями підтримки при вирішенні цих проблем. Аналіз літератури щодо функціонування сімей на початку ХХ ст. дозволяє визначити головне питання, якому приділяли значну увагу – це виховання дітей у сім'ї.

У Росії в дореволюційний період, до 1917 року, провідним вважалося сімейне виховання дитини, а додатковим – виховання в школі. Такий пріоритет з боку держави характеризувався підтримкою сім'ї через надання останній допомоги у вихованні дітей. Підтримка носила характер, з одного боку, впливу громади на формування цінностей, норм поведінки, а з іншого – інформування, просвіти батьків у питаннях виховання дітей.

У народній педагогіці для виконання головного обов'язку батьків – виховання дітей – громада надавала допомогу, яка полягала у виборі кумів або хрещених батьків. Велике моральне значення мало кумівство – важлива особливість народної педагогіки, завдяки якій дитина мала батьків-дублерів, що добровільно беруть педагогічне шефство над дитиною від народження до зрілості. «Для дитини хрещені батьки були опорою, допомагали у тяжкі часи або й усиновляли, якщо вмирали рідні батьки» [3, 165].

Соціальна підтримка сімей здійснювалась шляхом дотримання морального кодексу українського народу, що виконував роль регулятора моральності українців. Принципи кодексу сприяли формуванню одвічних людських цінностей: любові до рідного краю, працелюбності, любові до природи, справедливості, скромності, чесності, вірності друзям, поваги й пошани до людей, батьків та ін.[12]. Важливість такої підтримки зумовлена тим, що засвоєння майбутніми батьками цінностей українського народу впливало на виховання та прищеплення їх власним дітям.

Можна виділити основні шляхи інформування батьків стосовно особливостей виховання дитини, що були поширеними на початку ХХ ст.: 1. Видання педагогічної літератури з питань виховання та навчання дитини з народження, організації дозвілля дитини, помилок при вихованні дітей, надання першої допомоги [7, 46]; 2. Функціонування педагогічних гуртків, змістом діяльності яких було обговорення батьками різних педагогічних питань, залучення до цього обговорення фахівців (педагоги, лікарі, гігієністи та ін.) та розробка рекомендацій з вирішення зазначених проблем [7]; 3. Упровадження форм роботи стосовно надання педагогічної допомоги сім'ї (курси для матерів, публічні лекції, батьківські клуби).

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєнко Т.Ф. Формування педагогічної культури сучасної молоді сім'ї / Т.Ф. Алексєєнко // Проблеми сімейного та статевого виховання дітей та учнівської молоді : [науково-методичний збірник / відп. ред. С.О. Свириденко]. – К.: ІСДО, 1995. – С. 31-37.

2. Буніна Л.М. Соціально-педагогічний підхід до розуміння сутності батьківства / Л.М. Буніна // Педагогіка і психологія професійної освіти: Науково-методичний журнал. – 2004. – № 4. — С. 145-150.
3. Вишневецький О. Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси / О. Вишневецький. – Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти; Львівське обласне педагогічне товариство ім. Г. Ващенко. – 1996. – 238 с.
4. Дивицька Н.Ф. Соціальна робота з дітьми групи ризику / Н.Ф. Дивицька. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. – 351 с.
5. Заверико Н.В. Компоненти системи соціально-педагогічної підтримки дитини / Н.В. Заверико // Теорія та практика підготовки соціальних педагогів та психологів у ВНЗ: досвід, проблеми та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17-19 травня 2007 р. – Запоріжжя: ЗНУ. – С. 29-31.
6. Законодавство України про сім'ю: [офіційні тексти із змін. станом на 15 лют. 2002р.] / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – К. : Юрінком Інтер, 2002. - № 3. – 384 с.
7. Зверева О.Л. Семейная педагогика и домашнее воспитание : [учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / О.Л.Зверева, А.Н. Ганичева]. – М. : Издательский центр «Академия», 1999 . – 160 с.
8. Козубовська І.В. Як учить народна мудрість / І.В. Козубовська // Рідна школа. – 1993. - № 2. – С. 22-24.
9. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : [навч. посібник / О.О. Любар, М.Г.Стельмахович, Д.Т. Федоренко] ; ред. О.О. Любар. – К. : Т-во „Знання”, КОО, 2003. – 450 с.
10. Мухін І.М. Педагогічні погляди і освітня діяльність Х.Д. Алчевської / [І.М. Мухін] : под ред. А. Мазуркевича. – К. : Вища школа, 1979. – 184 с.
11. Понятійно-термінологічний словник з соціальної роботи / І.В. Козубовська, І.І. Мигович, В.В. Сагарда та ін. : [Заг. ред. І.В. Козубовська, І.І. Мигович]. – Ужгород : УжНУ, Видавництво „Мистецька лінія”, 2001. – 152 с.
12. Родинна педагогіка : [навчально-методичний посібник] / А.А. Марушкевич, В.Г. Постовий, Т.Ф. Алексеєнко та ін. – К. : Видавець ПАРАПАН, 2002. – 216 с.
13. Словник-довідник для соціальних педагогів і соціальних працівників / [заг. ред. А.Й. Капська, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухова]. – К. : УДЦССМ, 2000. – 260 с.
14. Соціальна педагогіка : теорія і технології : [підручник / ред. І.Д. Зверева]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
15. Трубавіна І.М. Концепція соціально-педагогічної роботи з сім'єю / І.М. Трубавіна // Теорія та практика підготовки соціальних педагогів та психологів у ВНЗ: досвід, проблеми та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17-19 травня 2007 р. – Запоріжжя: ЗНУ. – С. 91-94.

УДК 37.013.42: 316.774-053.6

РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З БАТЬКАМИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗМІ НА ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Шугайло Я.В., аспірант

Запорізький національний університет

У статті аналізується проблема негативного впливу ЗМІ на соціалізацію, висвітлюються аспекти впливу телебачення, комп'ютера та Інтернету, реклами. Наведено рекомендації для роботи соціального педагога з батьками щодо попередження негативного впливу ЗМІ на дітей та підлітків.

Ключові слова: засоби масової інформації, профілактика негативного впливу, соціалізація, діти, підлітки.